

ВІДГУК

**офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора
Собакаря Андрія Олексійовича – на дисертацію
Романова Максима Юрійовича «Організаційно-правові засади
забезпечення функціонування підрозділів дізнання
Національної поліції України», подану на здобуття наукового ступеня
доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»**

Вивчення поданих Романовим М.Ю. матеріалів дисертації, а також ознайомлення з його публікаціями, дає підстави стверджувати, що автором було проведено достатній правовий аналіз теми, актуальної в теоретичному та практичному плані, сформульовано висновки і пропозиції, що виносяться на захист.

Оцінюючи дисертацію в цілому, можна констатувати, що дисертант досягнув поставлених перед собою цілей, роботу виконав на належному науковому та методологічному рівні. Такий загальний висновок підтверджується за основними критеріями, відповідно до яких оцінюються такі наукові праці.

Актуальність теми дослідження. Організація роботи підрозділів дізнання Національної поліції України, їх структурні особливості, управлінські та процесуальні повноваження є предметом адміністративно-правового дослідження, тому в рамках зазначеної теми, автором запропоновано розглянути відповідні аспекти. Досудове розслідування, відповідно до КПК України, знаходить своє відображення у двох формах – досудове слідство та дізнання. Із унесенням до чинного законодавства змін, в Україні було запроваджено інститут кримінальних проступків, запущено роботу підрозділів дізнання Національної поліції України, діяльність яких регламентується відповідним законодавством України.

Проте, питання організації роботи відповідних підрозділів, нормативно-правове забезпечення їх діяльності та фундаментальні аспекти функціонування відповідного інституту загалом залишаються відкритими. Саме тому, автором було обрано напрям наукового аналізу організаційно-правових засад забезпечення діяльності підрозділів дізнання Національної поліції України, як тему дослідження.

Слід зазначити також, що проведення автором дослідження було обумовлено тим, що підрозділи дізнання Національної поліції України було створено нещодавно (почали свою роботу з 01 липня 2020 року) та в світлі інноваційних підходів наукові розробки минулих років, характеризуються як недостатньо сучасні та глибокі наукові дослідження, що не відповідають демократичним і євроінтеграційним вимогам функціонування підрозділів дізнання Національної поліції України.

Тому, необхідність концентрації наукової уваги на розробленні проблемних питань вказаної теми не викликає сумнівів, оскільки на сьогоднішній день, сучасний наукових досліджень що давали б відповіді на існуючі проблемні питання з відповідної тематики не існує, у той час, як

прикладні наукові праці (тези доповідей та наукові статті, а також низка навчальних видань) за своєю сутністю не мають можливості комплексно розкрити зміст проблем функціонування підрозділів дізнання Національної поліції України.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Вивчення та аналіз наукової праці Романова М.Ю. показує, що він керується, враховує та виконує встановлені вимоги та рекомендації, які пред'являються до виконання дисертаційних досліджень, використовує обрані методи та методики дослідження, пов'язуючи основні положення наукової роботи з напрацьованим теоретичним, нормативно-правовим та емпіричним матеріалом, аналізуючи зазначене крізь призму адміністративного законодавства, використовуючи досягнення інших юридичних та суміжних гуманітарних наук.

Вивчення дисертації та публікацій здобувача показує його достатню наукову компетентність, здатність творчого визначення наукових завдань у галузі адміністративного права та самостійного розв'язання їх з напрацюванням конкретних теоретичних і практичних пропозицій.

Метою дисертаційного дослідження є опрацювання на підставі аналізу чинного законодавства України, міжнародних нормативно-правових актів, згода на обов'язковість яких, надана Верховною Радою України, нормативно-правових актів країн європейського простору, соціологічних досліджень національного і міжнародного рівня, іншої статистичної інформації, а також думок та позицій учених різних галузей права, основних проблемних питань організаційно-правового забезпечення діяльності підрозділів дізнання Національної поліції України, що дозволить сформулювати напрями оптимізації та сформулювати можливі шляхи їх вирішення.

Для досягнення поставленої мети автором правильно визначено *наукові задачі*, зокрема: проаналізувати понятійно-категоріальний апарат проблематики, визначивши поняття дізнання та похідних від нього; охарактеризувати сутність та значення діяльності підрозділів дізнання Національної поліції України в системі розслідування кримінальних правопорушень; здійснити дослідження генези процесів становлення інституту дізнання в системі органів правопорядку; окреслити засади формування та функціонування підрозділів дізнання Національної поліції України; сформулювати та уточнити структуру системи підготовки кадрів для підрозділів дізнання, а також перепідготовки та підвищення кваліфікації осіб уповноважених на його здійснення; з'ясувати сутність та роль інститутів контролю та нагляду за діяльністю підрозділів дізнання Національної поліції України; дослідити світовий досвід діяльності підрозділів дізнання та здійснення досудового розслідування за спрощеною системою; визначити основні засади удосконалення діяльності підрозділів дізнання Національної поліції України.

Як вбачається, більшість поставлених завдань дисертантом виконано.

Об'єкт і предмет дослідження визначені правильно, а саме:

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, у сфері організаційно-правового забезпечення діяльності підрозділів дізнання Національної поліції України.

Предмет дослідження – організаційно-правові засади забезпечення діяльності підрозділів дізнання НП України.

Дисертант застосував прийнятну методологічну базу наукового пошуку. **Методи дослідження** обрано з урахуванням поставленої мети й задач, об'єкта та предмета вивчення.

Висновки, зроблені в роботі, належним чином аргументовані критичним аналізом чинного адміністративного законодавства, а також позиціями вчених з відповідного питання і власними узагальненнями дисертанта.

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації. Як зазначено здобувачем, дисертація є одним із перших в Україні комплексних досліджень, у якому здійснено аналіз організаційно-правових засад забезпечення функціонування підрозділів дізнання Національної поліції України.

На основі проведеного дослідження автором: *вперше*: визначено й аргументовано зміст, сутність та значення інституту спрощеного досудового розслідування незначних кримінальних правопорушень (кримінальних проступків) з позиції адміністративного права – як процесу менеджменту в досудовому розслідуванні, що має пріоритетом поновлення порушених прав і свобод людини і громадянина із максимальною ефективністю та найменшими трудовитратами; окреслено детальні напрями вдосконалення організаційно-правового забезпечення діяльності підрозділів дізнання Національної поліції України та запропоновано власні рішення в межах визначених аспектів; укладено та аргументовано структуру організаційно-правових засад забезпечення діяльності підрозділів дізнання Національної поліції України, її практичну застосовність, а також взаємопов'язаність зі стратегічним плануванням розвитку інституцій правопорядку в контексті євроінтеграції; *удосконалено*: понятійно-категоріальний апарат дослідження проблемних питань організаційно-правового забезпечення діяльності підрозділів дізнання Національної поліції України, що створило підґрунтя для подальших наукових пошуків; класифікацію історичних етапів становлення інституту дізнання на українських землях у різні періоди становлення світового правопорядку; розуміння значення та змісту міжнародного досвіду функціонування інституту спрощення досудового розслідування незначних кримінальних правопорушень, що дало підстави сформулювати системні пропозиції, щодо вдосконалення відповідного інституту в Україні на підставі комплексного уявлення про них; *дістали подальшого розвитку*: положення про зміст і сутність контролю та нагляду за діяльністю підрозділів дізнання НП України, що суттєво впливають на відповідний процес; позиція про необхідність суттєвого вдосконалення системи підготовки (перепідготовки) та післядипломної освіти дізнавачів й осіб уповноважених на здійснення дізнання в контексті євроінтеграційних намагань України та поляризації й професіонального зростання дрібної злочинності.

І хоча зазначені вище позиції автора не беззаперечні, оскільки деякі потребують уточнення або подальшої розробки, про що буде вказано, вони мають право на існування й спонукають до дискусії.

Викладені у вступі та розділах основної частини роботи положення, які стосуються постановки проблеми в цілому, окремих її аспектів, переконують в тому, що відповідні питання є теоретично і практично важливими, до кінця не розробленими в науці і перспективними для дослідження.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені в дисертації висновки й пропозиції використовуються у:

законотворчому процесі – для вдосконалення законодавства, що регламентує діяльність підрозділів дізнання НП України (акт впровадження Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності від 14 лютого 2022 року № 04-27/12-2022/40973);

правозастосовній практиці – для підвищення ефективності діяльності підрозділів дізнання НП України (акт УД НП України від 24 грудня 2021 року № 2784/49/1-2021);

освітньому процесі – у системі професійної освіти дізнавачів, післядипломної освіти, а також їх перепідготовки під час викладання таких навчальних дисциплін, як: «Актуальні проблеми адміністративного права і процесу», «Взаємодія підрозділів Національної поліції з громадськістю», «Досудове розслідування», «Організаційно-правові основи діяльності Національної поліції», «Організація роботи підрозділів досудового розслідування», «Управління підрозділами Національної поліції», тощо (акти впровадження: Національної академії внутрішніх справ від 29 грудня 2021 року; Харківського національного університету внутрішніх справ від 22 грудня 2021 року; Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ від 23 грудня 2021 року; Донецького державного університету внутрішніх справ від 20 грудня 2021 року; Київського інституту Національної гвардії України від 28 грудня 2021 року);

науковій діяльності – для подальшого дослідження проблем організаційно-правового забезпечення діяльності підрозділів дізнання НП України (акти впровадження: Науково-дослідного інституту Міністерства внутрішніх справ України від 07 лютого 2022 року; Науково-дослідного інституту публічного права від 20 грудня 2021 року; Національної академії внутрішніх справ від 29 грудня 2021 року; Київського інституту Національної гвардії України від 28 грудня 2021 року).

Результати дисертації пройшли належну **апробацію**. Результати та висновки отримані в процесі дисертаційного дослідження використані та відображені в: двох статтях у виданнях, що індексуються в міжнародній наукометричній базі Web of Science; одному розділі у міжнародній колективній монографії, виданій однією з карані-учасниць ЄС; трьох публікаціях у національних юридичних виданнях віднесених до категорії «Б»; одній статті в науковому журналі в співавторстві; тезах-доповідях на чотирьох міжнародних і шести всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Ці та інші позиції автора свідчать про теоретичну й практичну цінність дисертації та дають підстави позитивно оцінити наукову працю Романова М.Ю. в цілому та її окремі положення, проте, це не виключає можливості і необхідності висловити окремі **недоопрацювання** щодо позицій Романова М.Ю., **котрі потребують додаткової аргументації** та дають можливість вступити в дискусію з автором:

1. Автором було вперше окреслено детальні напрями вдосконалення організаційно-правового забезпечення діяльності підрозділів дізнання Національної поліції України та запропоновано власні рішення в межах визначених аспектів, серед яких, зокрема пропонується низка законодавчих змін до Кримінального процесуального кодексу України, Закону України «Про Національну поліцію» та Положення про організацію діяльності підрозділів дізнання органів Національної поліції України (затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 20.05.2020 № 405) (с. 5, 265-270), у той же час, автором не було розроблено проекти Законів України, що містили би відповідні пропозиції структуровано, відповідно до законодавства України.

2. У підрозділі 1.3. «Генеza становлення підрозділів спрощеного розслідування в системі органів правопорядку» автор встановив етапи розвитку інституту дізнання в системі органів правопорядку на території українських земель (стор. 65-91), проте у науковій новизні одержаних результатів лише зазначає, що було вдосконалено класифікацію історичних етапів становлення інституту дізнання на українських землях у різні періоди становлення органів правопорядку (стор. 23).

3. У висновках до розділу 2 (с. 182) та загальних висновках (с. 233) дисертаційного дослідження, автором указується про те, що найбільш недосконалою формою контролю за діяльністю підрозділів дізнання Національної поліції України є громадський контроль. Підкреслюється, що «відповідна процедура не є досконалою та, на нашу думку, з одного боку не дає змоги громадськості повною мірою впливати на певні процеси в досудовому розслідуванні, а з іншого боку, Конституція, КПК і закони України чітко визначають процесуальну незалежність суб'єкта здійснення досудового розслідування, а також неможливість інформування про його хід і результати сторонніх осіб» (с. 174). Водночас, не зазначається конкретних шляхів розв'язання відповідної ситуації, адже інститут громадського контролю за діяльністю органів правопорядку загалом і поліції зокрема є однією з фундаментальних демократичних засад.

4. У підрозділі 3.1. (Зарубіжний досвід діяльності підрозділів дізнання та здійснення досудового розслідування за спрощеною системою) автором досліджується досвід здійснення розслідування за спрощеною процедурою у таких країнах як: Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії; Сполучені Штати Америки; Литовська Республіка, Федеративна Республіка Німеччина; Республіка Франція. Водночас, не зрозумілим є обґрунтування саме такого вибору країн-донорів досвіду, оскільки, наприклад у Сполученому Королівстві та Сполучених Штатах Америки, діє відмінна (а фрагментами й протилежна) за змістом правова система суспільства.

Проте, висловлені зауваження стосуються переважно дискусійних питань праці, або окремих недостатньо чітких формулювань, або ж тих загальнотеоретичних проблем, які не були спеціальним предметом вивчення. Вони є дискусійними за суттю та сприятимуть започаткуванню наукової дискусії протягом публічного захисту дисертації.

Загальний висновок. Оцінюючи роботу в цілому, можна констатувати, що її позитивні моменти цілком переважають висловлені зауваження.

Робота є кваліфікаційною науковою працею, виконаною автором особисто у вигляді спеціально підготовленого рукопису, містить обґрунтовані теоретичні результати й наукові положення, а також характеризується єдністю змісту, висновків і рекомендацій, сформульованих в ній.

На підставі викладеного вважаю, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значущістю здобутих результатів, а також за кількістю та обсягом публікацій, робота Романова Максима Юрійовича «Організаційно-правові засади забезпечення функціонування підрозділів дізнання Національної поліції України», відповідає вимогам, що встановлюються Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 року №261 (зі змінами та доповненнями від 3 квітня 2019 року №283), наказом МОН України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами від 12 липня 2019 року) і Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44), а її автор заслуговує на присудження доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

Завідувач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ доктор юридичних наук, професор

Андрій СОБАКАРЬ

Підпис засвідчую:

Проректор

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України

Лариса НАЛИВАЙКО

